

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologia Scholastica Secundum Viam Et Doctrinam D. Thomæ Aquinatis, Doctoris Angelici

In Celebri Archiepiscopali Benedictina Universitate Salisburgensi, methodo
& norma ibidem usitata publicè tradita, & in IV. Tomos digesta ; Qvorvm
Primvs Tractat De Deo Vno Et Trino, Deq[ue] Creatura Angelica ...

Mezger, Paul

Augustæ Vindelicorum, 1695

Articulus I. An & quomodo violentia causet involuntarium?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74152](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74152)

pro illo instanti, quo peccat, & habet omnia requisita ad operandum, potest non operari potentia antecedente, h. e. absolutâ & præcendente ab hypothese impossibili, concedo: consequente & involuente talem hypothesein, nego consequentiam.

13. *Obijcies quintò.* Ideo voluntas prædeterminata ad amandum posset non amare in sensu diviso, quia si præmotio auferatur, vel ponatur opposita, potest actum oppositum, vel negationem amoris ponere: atqui hoc non sufficit ad salvandam libertatem & potentiam proximam in oppositum: nam causa quoque necessaria, v. g. ignis potest non comburere, si quod est prærequisitum ad agendum ab ipso removeas. Hâc etiam ratione Beatus ad DEUM odio habendum, damnatus ad amandum, haberent potentiam proximam; quia ille in sensu diviso visionis posset odio habere, iste autem in sensu diviso, h. e. remoto statu damnationis, posset DEUM amare.

Resp. negando majorem: quæ procedit ex modo intellectû sensûs compositi & divisi. Ratio igitur est; quia positus omnibus requisitis ad agendum, ipsaque prædeterminatione, voluntas regulata per indifferentem cognitionem habet verissimam potentiam ad oppositum: ita scilicet ut vi indifferentis istius propositionis æquè posset in oppositum tendere, nisi supponeretur jam in actu secundo opposito [quæ suppositio conditionalem necessitatem inducit] per divinam motionem causaliter, per propriam quoque determinationem formaliter constituta: qualem indifferentem propositionem nec in igne, allata causâ naturaliter agente, nec in Beatis, aut damnatis reperies. Solet etiam obijci, quod ex prædeterminatione sequatur, DEUM fieri auctorem peccati, quam tamen sequelam in dispositionem de peccato, ibi commodius refutandam, remittimus.

DISPUTATIO VII.

DE

Involuntario ad. q. 6.

Involuntarium in præsentî accipimus non negativè, pro non voluntario, sed positivè, & contrariè, ejusque causas discutimus; quarum 4. communiter enumerantur, juxta 4. modos, quibus voluntas vel ex parte sui, vel ex parte cognitionis à motu voluntario impediri potest. Nam cognitio requisita impeditur vel ignorantia, vel passione concupiscentiæ; influxus verò voluntatis impeditur potest, vel metu, vel violentia. Unde 4. sunt causæ involuntarij, violentia, metus, concupiscentia, & ignorantia.

ARTICULUS I.

An & quomodo violentia causet Involuntarium.

SUMMARI.

1. Violenti expositio.
2. Involuntarium aliud simpliciter, aliud secundum quid.
3. Actui imperati patiuntur violentiam.
4. Non actus elicitus.
5. Neque cessatio ab illis.
6. Potest odium proprij esse fieri voluntarium.
7. Stante indifferenti propositione objecti non potest voluntas necessitari ad actum.
8. Subtractio divini concursus ad comburendum igni Babylonico non fuit violentum.
9. Actus imperati & coacti quomodo sint à principio intrinseco?
10. Violentia simpliciter causat involuntarium.
11. Qua coactio fuit, neque ad meritum, neque ad demeritum valent.
12. Baptismus adulti collatus per violentiam est invalidus.
13. Vis illata non est moraliter violentia, si in resistendo non adhibeas debitam diligentiam.
14. Regula ad dignoscendum, quanta sit adhibenda resistentia?

§. I.

In actibus elicitis voluntatis nihil potest violentia.

- **V**olentium dicunt Philosophi esse ab extrinse-

co, passo veniente. Unde distinguitur violentum à necessario, coacto, & involuntario. A necessario; quia hoc reperitur in quolibet actu determinato ad unum, licet ille sit à principio intrinseco, & quàm maximè voluntarius; veluti de amore beatifico dictum est. A coacto; quia licet istud semper sit conjunctum cum violentia, tamen propriè dicitur tantum de cognoscentibus, ideoque minus latè patet, quàm violentum, quod etiam dicitur de non cognoscentibus. Ab involuntario; quia istud etiam ex ignorantia causari potest, ideoque latius patet, quàm violentum. Cæterum violentia vel est simpliciter talis, vel tantum secundum quid. Simpliciter talis est, si provenit ab agente extrinseco, passivo viribus resistentem. Violentia secundum quid talis, cum equidem provenit ab agente extrinseco, passivo tamen non omnem possibilem ac debitam resistentiam adhibente, adeoque vel formaliter, vel virtualiter cooperante.

Rursus Involuntarium aliquando est simpliciter tale, cum nempe, consideratis omnibus circumstantiis, voluntas aliquid absolute respuit; secundum quid tale est, quando illud voluntas in his circumstantiis absolute quidem vult, conditionatè tamen, & si tales circumstantiæ abessent, illud non veller, veluti mercator ad servandum vitam

vitam vult absolute merces in mare projicere, quas tamen nolle abijcere, si vitæ periculum abesse. His positis

CONCLUSIO prima. *Voluntas in actibus à se imperatis potest pati violentiam.* Ratio est: quia possunt potentia externa subiectæ voluntatis imperio per vim extrinsecam illatam cogi ad actus imperio & inclinationi voluntatis contrarios, vel vice versa impediri ab actibus à voluntate imperatis: ut si virgo per vim stuprum patitur: si quis vinculis injectis ab alicujus loci accessu arceatur: sed hoc modo voluntas patitur violentiam, siquidem resistit effectui à principio extrinsecò illato. Ergo voluntas in actibus imperatis pati potest violentiam.

CONCLUSIO secunda. *Voluntas in actibus elicitis, aut in cessando ab illis, non potest pati violentiam.* Prima pars constat auctoritate & ratione insinuatà à D. Anselmo l. de lib. arbit. c. 6. dicente: *In vitium nemo potest velle aliquid, quia non potest nolens velle.* Nimirum omnis actus elicitus voluntatis est vel inclinatio ipsius, ab eadem tanquam principio conjuncto & intrinsecò proveniens, vel oritur ex ipsa inclinatione voluntatis, si est actus fugæ: sed neutro modo potest esse violentus: siquidem violentia requirit principium merè extrinsecum, & simul resistantiam passivam.

Secundæ partis ratio est: In tantum voluntas pati debet violentiam in cessatione sui actus, in quantum propter subtractionem divini concursus non posset continuare actum sibi maximè proportionatum, ut si DEUS denegaret concursum ad amorem fructivum animæ videnti Deum: sed voluntas in tali casu propriè non patitur violentiam: ergò. Minor probatur: Causa inferior non aliter inclinatur in suos actus, nisi ut exercendos eum dependentia ab influxu causæ superioris, unde, cessante motu causæ superioris, cessat etiam inclinatio causæ inferioris in suum actum: Atqui in prædicto casu cessaret influxus causæ superioris: ergò pariter cessaret inclinatio causæ inferioris in suum actum, & consequenter illa cessatio non esset contra inclinationem, & resistantiam voluntatis.

§. II.

Solvuntur objectiones.

Obiicit primò. Si DEUS determinaret voluntatem ad proprium esse odio habendum, tunc actus odii esset contra inclinationem naturæ & simul à principio extrinsecò: ergo esset violentus.

Respondet. Non posse determinari voluntatem ad proprium esse odio habendum, nisi sub ratione alicujus miseræ, quo casu actus odii erit simpliciter voluntarius.

Obiicit secundo. Si DEUS circa objectum in intellectu indifferenter propositum necessitaret voluntatem ad actum determinatum; tunc ille actus erit necessarius & contra connaturalem inclinationem voluntatis: ergo erit violentus.

Respondet. negando, quod stante indifferenti propositione objecti in intellectu DEUS possit necessitate ad actum voluntatis; siquidem illa objectiva indifferencia est radix essentialis ipsius

libertatis in voluntate; unde actus ex vi talis objectivæ indifferentiæ elicited hoc ipso est liber.

Obiicit tertio. Non minùs est contra inclinationem voluntatis si ipsi subtrahatur concursus ad amandum DEUM clarè visum, quàm fuerit contra inclinationem ignis Babylonici subtractione concursus ad comburendum: sed ignis Babylonicus passivus est violentiam: ergò etiam patitur voluntas violentiam in cessando ab amore.

Respondet negando minorem; & quòd subtractione concursus ad comburendum fuerit contra omnem ignis inclinationem: licet enim fuerit contra ipsius inclinationem particularem, non tamen contra universalem secundum quam causa primæ & universali obedientialiter subijcitur. Unde in meliori philosophia negatur, à DEO ulli creaturæ propriè inferri violentiam, quia DEO supra naturam operanti omnis creatura obedit, & tunc inclinatio in bonum particulare cedit inclinationi in bonum universale. Ideo de igne Babylonico Sap. 16. dicitur: *Ignis, ut nutritur iusti, etiam suæ virtutis oblitus est: creatura enim tibi factori deserviens exarsescit in tormentum adversus injustos &c.* & D. August. lib. 26. contra Faust. *DEUS Creator & Conditor omnium creaturarum nihil contra naturam facit: id enim est cuius naturale, quòd ille facit, à quo est omnis numerus, motus, & ordo natura.*

Obiicit quarto. Etiam actus imperati à voluntate sunt à principio intrinsecò, & secundum inclinationem potentia, v.g. visio per oculos violentè apertos est à potentia visiva, motus progressivus per violentum impulsus est à potentia loco-motiva & juxta inclinationem ipsius: ergò etiam in actibus imperatis voluntatis non reperitur propriè violentum.

Resp. actus imperati & coacti sunt à principio intrinsecò comparativè ad potentiam elicientem, concedo: ad potentiam seu voluntatem imperantem, (quæ in definitione voluntarii nomine principii intrinseci intelligitur) nego. Ergo non sunt violenti, quatenus præcisè sunt à principio proximo eliciente, concedo: quatenus sunt contra voluntatem repugnantem, nego.

§. III.

Violentia causa involuntariæ.

CONCLUSIO tertia. *Violentia simpliciter causat involuntarium simpliciter.* S. D. hinc q. 10. 6. a. 5. Ratio ex dictis quidem est à principio purè extrinsecò, voluntate nihil de suo conferente, imò pro viribus resistente, hoc est simpliciter involuntarium; sed ita se habet violentum simpliciter: ergo violentum simpliciter causat involuntarium simpliciter. Hinc

Colliges primò. Ea quæ coactè & ex violentia fiunt, neque ad meritum valere, neque ad demeritum, seu peccatum; quia deest voluntarium, sine quo neque merito, neque demerito potest esse locus. Unde, si quis violentè cogeretur ad reverentiam & cultum sive vero sive falso DEO exhibendum; neque per priorem actum haberet meritum, neque per actum posteriorem haberet peccatum.

Colliges secundo. Baptismum per violentiam collatum adulto renitenti esse invalidum; nam

ad validam hujus susceptionem in adulto prærequiritur voluntas & intentio saltem habitualis illum recipiendi: atqui violentia tollit etiam habitualement voluntatem: ergo.

13. *Colliges tertio.* Vim illatam ad aliquem actum illicitum extorquendum, non censeri moraliter violentam, sed interpretativè voluntariam, si voluntas intermittat adhibere resistantiam, illasque vires & modos, quibus hic & nunc tenetur impedire actum intentatum. Quia tunc effectus aliquis censetur interpretativè voluntarius, & ex causa vel omissione moraliter subsecutus, quando voluntas potest ac tenetur illum impedire, nec tamen impedit.
14. Cæterum ad discernendum, quanta sit adhibenda resistantia ad impediendum aliquem actum violenter intentatum, Corneio hic disp. 2. dub. ult. tradit hanc regulam, ut nimirum attendatur, utrum ad illum impediendum obligetur præcepto negativo, vel affirmativo. Nam si quis teneatur tantum præcepto affirmativo, non statim imputatur in culpam, etiam si non adhibeat

omnem resistantiam possibilem: sed sufficit, ut adhibeat convenientem attentè ratione damni, siquidem præcepta affirmativa ordinariè non obligant cum periculo famæ vel vitæ. Si verò obligetur præcepto negativo evitare & impedire actum intentatum, tunc est obligatio ad omnimodali possibili modo repellendum talem actum. Unde, si quis compellatur adorare Idolum vel illum sacrificare, non sufficit contra protestari, & habere contrariam voluntatem, sed tenetur etiam cum famæ & vitæ jactura repugnare: quia ille actus repugnat præcepto negativo non adorandi Sculptile. Pariter, si mulier in casu pudicitie per vim violandæ probabiliter timeat de confectu in actum, tenetur etiam cum vitæ & famæ periculo clamare: quia tunc obligatur præcepto negativo non fornicandi: si verò prudenter existimet se confensum non præbituram, tenetur viribus corporis aggressorem repellere quantum potest, sine vitæ tamen aut famæ suæ detrimento, quia tunc obligatur [ut inquit citatus auctor] præcepto affirmativo custodiendi suam integritatem.

ARTICULUS II.

An, & quomodo metus causet involuntarium?

SUMMARI A.

1. *Definitio metus.*
2. *Metus gravis & levis.*
3. *Metus antecedens & concomitans.*
4. *Quatuor actus concurrentes cum aliquo sit ex metu.*
5. *Actio ex metu facta est simpliciter voluntaria.*
6. *Involuntaria secundum quid.*
7. *Quomodo penitentia ex metu gehenne non sit involuntaria secundum quid?*
8. *Contractus & vota ex metu facta non sunt irrita defectu voluntarii.*
9. *Transgressio legis humane ex gravi metu sæpe est tantum materialis.*
10. *Metus non impedit validitatem de jure naturali in matrimonii, permissionibus, votis.*
11. *Irritantur tamen jure positivo ejusmodi actus.*
12. *Metus aliquando per accidens excusat à peccato.*
13. *Plerumque præcepta humana non obligant in gravi metu.*
14. *Præcepta naturalia negativa obligant etiam in gravi metu.*
15. *Præcepta naturalia positiva aliquando probabiliter non obligant in gravi metu.*
16. *Præcepta Divina positiva quandoam obligent in gravi metu?*

§. I.

Prænotanda.

1. **N**otandum primò, Metum definiti ab Ulpiano l. 1. ff. de eo, quod metus causa. *Quod sit, instantis periculi vel futuri causa, mentis irrepudatio.* Item ex S. D. l. 2. q. 41. a. 1. & 2. quod sit passio anime, quæ refugimus malum futurum, cui resisti non potest, vel saltem difficulter. Unde differt metus à violentia, quod ista effectivè &

physicè impellit ad actum voluntatis inclinationi contrarium, ille verò objectivè & moraliter, in quantum voluntati ingerit aliquod objectum liberè impulsivum ad faciendum aliquem actum, quem vi alterius motivi extra casum mali intentati voluntas non elegisset. e. g. in casu Latronum metus mortis aliàs subeundæ, dum voluntati proponit elargitionem pecuniarum tanquam necessarium medium ad conservandam vitam, eandem impellit, ut pecunias Latroni tradat, quas extra intentionem mortis ob affectum erga pecunias non tradidisset.

Notandum secundò. Hic sermone esse non de levi, sed de gravi metu cadente in virum constantem. Levis metus est, qui de levi malo concipitur, & ex quo quis operans non effugit notam inconstantia, ut si brevioris somni causa frangas jejunium. Metus gravis est, qui de aliquo magno malo concipitur, quod in judicio prudentis & constantis viri merito potest ponderare alteri malo, quod pro illo eligendum proponitur, ut est metus mortis, infamiae, exilii. Ex quo prudenter aliquis prælegit jacturam pecuniarum, quam vitæ &c.

Notandum tertio. Metum dupliciter ad actum humanum se habere posse, nempe antecedenter seu causaliter; & concomitanter. Antecedenter se habet, quando ex ejus impulsu & objectiva motione procedit actio, veluti si metator metu naufragii & mortis projicit merces in mare. Concomitanter se habet, quando ita conjungitur operationi, ut tamen non sit causa ipsius. Quemadmodum passio Christi, Sanctorumque Martyrum metus mortis potuit esse conjunctus, ut tamen nequaquam ex metu mortis paterentur. Antecedens metus vel causa